

Lieta C-829/21

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2021. gada 24. decembris

Iesniedzējtiesa:

Hessischer Verwaltungsgerichtshof (Vācija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2021. gada 17. decembris

Prasītājas:

TE

RU, ko pārstāv tās likumiskā pārstāve TE

Atbildētāja:

Stadt Frankfurt am Main

Pamatlietas priekšmets

Uzturēšanās tiesības – Trešo valstu valstspiederīgie ar pastāvīgā iedzīvotāja statusu – Direktīva 2003/109/EK – Uzturēšanās atļaujas atjaunošana citā dalībvalstī, nevis valstī, kas piešķirusi pastāvīgā iedzīvotāja statusu – Nosacījumi – Valsts iestādes tiesības veikt pārbaudi – Apjoms – Savstarpēja atzīšana

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Savienības tiesību interpretācija, LESD 267. pants

Prejudiciālie jautājumi

1) Vai *AufenthG* (*Aufenthaltsgesetz*, Likums par uzturēšanās tiesībām) 38.a panta 1. punkts, kas saskaņā ar valsts tiesībām ir jāinterpretē tādējādi, ka

pastāvīgajam iedzīvotājam, kurš pārceļas uz citu valsti, ir jābūt pastāvīgā iedzīvotāja statusam pirmajā dalībvalstī arī uzturēšanās atļaujas atjaunošanas brīdī, atbilst Direktīvas 2003/109/EK 14. panta un nākamo pantu normām, kurās vienīgi ir paredzēts, ka pastāvīgajam iedzīvotājam ir tiesības uzturēties citu dalībvalstu teritorijā, kas nav viņam piešķirušas pastāvīgā iedzīvotāja statusu, ilgāk nekā trīs mēnešus, ja vien ir izpildīti pārējie direktīvas III nodaļā paredzētie nosacījumi?

2) Vai *Ausländerbehörde* [Ārvalstnieku dienests] saskaņā ar Direktīvas 2003/109/EK 14. un nākamo pantu noteikumiem, lemjot par uzturēšanās atļaujas atjaunošanas pieteikumu saskaņā ar *AufenthG* 38.a panta 1. punktu, ja ir izpildītas pārējās pagaidu atjaunošanas prasības un, it īpaši, ja ārvalstniekam ir stabili un regulāri ienākumi, ir tiesīgs galīgi konstatēt, ka ārvalstnieks pa šo laiku, proti, pēc pārcešanās uz otro dalībvalsti, ir zaudējis statusu pirmajā dalībvalstī saskaņā ar Direktīvas 2003/109/EK 9.a panta 4. punkta otro daļu? Vai attiecīgais lēmuma datums ir pēdējā administratīvā vai tiesas lēmuma datums?

3) Ja atbilde uz pirmo un otro jautājumu ir noliedzoša, vai pastāvīgajam iedzīvotājam ir jāpierāda, ka nav beigušās viņa kā pastāvīgā iedzīvotāja uzturēšanās tiesības pirmajā dalībvalstī?

Ja tas tā nav, vai valsts tiesai vai iestādei ir tiesības pārbaudīt, vai ir beidzies pastāvīgajam iedzīvotājam piešķirtās beztermiņa uzturēšanās atļaujas derīguma termiņš, vai arī tas būtu pretrunā Savienības tiesībās paredzētajam administratīvo lēmumu savstarpējas atzīšanas principam?

4) Vai trešās valsts valstspiederīgajai, kura ieceļojusi Vācijā no Itālijas ar pastāvīgo iedzīvotāju beztermiņa uzturēšanās atļauju un kurai ir stabili un regulāri ienākumi, var pārnest, ka tā nav iesniegusi pierādījumus par piemērotu mājokli, lai gan Vācija nav izmantojusi Direktīvas 2003/109/EK 15. panta 4. punkta otrajā daļā paredzētās pilnvaras un uzņemšana sociālajā mājoklī bija nepieciešama tikai tāpēc, ka, kamēr viņai nav uzturēšanās atļaujas saskaņā ar *AufenthG* 38.a pantu, viņai netiek izmaksāts bērnu pabalsts?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Padomes Direktīva 2003/109/EK (2003. gada 25. novembris) par to trešo valstu pilsoņu statusu, kuri ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji, 9. panta 4. punkts un 14. panta 1. un 2. punkts

Atbilstošās valsts tiesību normas

Aufenthaltsgesetz [Likums par uzturēšanās tiesībām] (*AufenthG*), 2. panta 4. punkts, 5. panta 1. punkta 1) apakšpunkts, 9.a panta 1. un 2. punkts, 38.a pants

Īss faktu un tiesvedības izklāsts

- 1 Prasītāja TE, kura ir dzimusi 1990. gadā Ganā, 2013. gadā ieceļoja Vācijas Federatīvās Republikas teritorijā no Itālijas. Viņai ir “*permesso di soggiorno*” ar papildinājumiem “*illimitata*” un “*soggiornante di lungo periodo-CE*”. Saskaņā ar *AufenthG* 38.a pantu viņa saņēma uzturēšanās atļauju, kas bija derīga līdz 2014. gada 5. decembrim. 2014. gada 5. augustā TE piedzima meita RU, kurai bija ļoti nopietna sirdskaite, un viņai bija jāveic vairākas operācijas un turpmāki izmeklējumi. Tāpēc TE turpmāka nodarbinātība sākotnēji nebija iespējama, un ģimene saņēma sociālos pabalstus. 2015. gada 30. janvārī ar Ārvalstnieku dienesta lēmumiem tika noraidīts uzturēšanās atļaujas atjaunošanas pieteikums un prasītājas tika aicinātas izceļot no valsts, brīdinot par izraidīšanu uz Itāliju (TE) vai Ganu (RU). Pamatojumā Ārvalstnieku dienests norādīja, ka attiecībā uz to, ka nav nodrošināti iztikas līdzekļi, šis nav netipisks gadījums *AufenthG* 5. panta 1. punkta 1. apakšpunkta izpratnē. Ar 2015. gada 20. novembra spriedumu *Verwaltungsgericht Frankfurt am Main* [Frankfurtes pie Mainas Administratīvā tiesa] noraidīja par minētajiem lēmumiem celto prasību izdot rīkojumu. Tiesvedībā TE iesniedza dažādus dokumentus, no kuriem izrietēja, ka RU ir nopietnas sirds problēmas, no 2015. gada 25. augusta līdz 2015. gada 17. septembrim viņa atradās slimnīcā un tika operēta.
- 2 Pēc prasītāju lūguma Senāts ar 2016. gada 11. marta lēmumu atļāva iesniegt apelācijas sūdzību par *Verwaltungsgericht Frankfurt am Main* spriedumu, jo pastāvēja nopietnas šaubas par lēmuma pareizību. Senāts secināja, ka RU ir daudz lielāka vajadzība pēc aprūpes nekā tāda paša vecuma veseliem bērniem. Daži apstākļi liecina par to, ka TE vientuļās mātes ģimenes situācija un viņai nepieciešamā RU aprūpe un kopšana ir fakts, kas var pamatot atkāpi no parastā uzturēšanās atļaujas piešķiršanas nosacījuma, kas ir paredzēts *AufenthG* 5. panta 1. punkta 1) apakšpunktā, proti, nodrošināt iztikas līdzekļus.
- 3 No 2017. gada 1. novembra līdz 2020. gada 7. septembrim tiesvedība bija apturēta. 2020. gada 7. septembrī atbildētāja atsāka tiesvedību.

Pamatlietas dalībnieku galvenie argumenti

- 4 Atbildētāja apgalvo, ka pašlaik vairs nav iespējams piešķirt uzturēšanās atļauju TE saskaņā ar *AufenthG* 38.a pantu attiecībā uz pastāvīgajiem iedzīvotājiem, kuri pārceļas uz citu valsti, jo TE nav uzturējusies Itālijā ilgāk nekā sešus gadus un tādējādi ir beigušās viņas tiesības uzturēties Itālijā kā pastāvīgajai iedzīvotājai. Tāpēc neesot iespējams piešķirt uzturēšanās atļauju saskaņā ar *AufenthG* 38.a panta 1. punkta pirmo teikumu. Uzturēšanās atļaujas piešķiršanu saskaņā ar *AufenthG* 9.a pantu liedzot tas, ka prasītājas dzīvo *Sozialamt* [Sociālā dienesta] finansētā dzīvoklī un tādējādi viņām nav piemērota mājokļa.
- 5 Prasītājas iebilst, ka Itālijas Republikas izsniegtā pastāvīgās uzturēšanās atļauja/ES joprojām ir derīga, jo tā ir beztermiņa uzturēšanās atļauja. Prasītājas dzīvoja dzīvoklī, ko finansēja Frankfurtes pie Mainas pilsētas Sociālais dienests.

TE nesaņemot nekādus naudas pabalstus no sociālajām iestādēm, un viņai esot regulāri un stabili ienākumi, kas gūti divās darba tiesiskajās attiecībās. Ja viņai tiktu piešķirta uzturēšanās atļauja, viņa ne tikai varētu pieteikties uz sociālo mājokli, bet arī saņemt bērnu pabalstu, kas viņai ļautu meklēt dzīvokli brīvajā tirgū.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 6 Prasība var tikt apmierināta tikai tad, ja TE ir tiesības uz uzturēšanās atļaujas atjaunošanu kā pastāvīgajai iedzīvotājam neatkarīgi no tā, vai viņai vēl ir pastāvīgās iedzīvotājas statuss Itālijā pēdējās tiesas sēdes, kurā lieta tika izskatīta pēc būtības, laikā, vai arī ja atbildētāja ir kļūdaini pārbaudījusi un noliegusi Itālijā piešķirtās pastāvīgā iedzīvotāja uzturēšanās atļaujas turpmāku pastāvēšanu (pirmais un otrais jautājums) un par attiecīgo lēmuma datumu ir uzskatījusi pēdējā tās tiesas lēmuma datumu, kas izskatīja lietu pēc būtības. Ja Tiesa uz pirmo un otro jautājumu atbildētu noliedzoši, ir jānoskaidro, vai prasītājam ir jāpierāda, ka TE statuss Itālijā nav beidzies (trešais jautājums), un vai valsts tiesas ir tiesīgas pārbaudīt pirmās dalībvalsts piešķirtās beztermiņa uzturēšanās atļaujas derīgumu. Visbeidzot ir jānoskaidro, vai prasītājam drīkst pārnest, ka tās nav iesniegušas pierādījumus par piemērotu mājokli, lai gan Vācija nav izmantojusi Direktīvas 2003/109/EK 15. panta 4. punkta otrajā daļā paredzētās pilnvaras (ceturtais jautājums).
- 7 *AufenthG* 38.a panta 1. punkta pirmajā teikumā tiek prasīts, ka ārvalstniekam ir jābūt citas dalībvalsts pastāvīgā iedzīvotāja statusam. Prasības izdot rīkojumu gadījumā, ņemot vērā attiecīgo faktisko un juridisko situāciju, datuma ziņā principā ir jāņem vērā pēdējā tiesas sēde, kurā lieta tika izskatīta pēc būtības. Ja tiek uzrādīta citas dalībvalsts izsniegta pastāvīgās uzturēšanās atļauja ES, kā šajā lietā tas ir Itālijas beztermiņa uzturēšanās atļaujas gadījumā, pastāvīgie iedzīvotāji, kuri pārceļas uz citu valsti, principā izpilda visas formālās prasības uzturēšanās atļaujas piešķiršanai saskaņā ar Direktīvas 2003/109 19. panta 2. punktu vai Vācijā – *AufenthG* 38.a pantu. Šādā gadījumā Ārvalstnieku dienests nav tiesīgs pārbaudīt, vai izcelsmes valstī, šajā gadījumā Itālijā, bija izpildīti atļaujas piešķiršanas nosacījumi, jo tas būtu pretrunā Savienības tiesībās paredzētajam administratīvo lēmumu savstarpējas atzīšanas principam. Tāpēc ārvalstnieks principā izpilda savu sadarbības pienākumu, ja pārceļšanās uz citu valsti gadījumā un pamatojot uzturēšanos otrajā dalībvalstī saskaņā Direktīvas 2003/109 15. panta 4. punktu, skatītā kopā ar tās 8. pantu, viņš pierāda, ka pārceļšanās brīdī viņam ir bijusi pastāvīgā iedzīvotāja uzturēšanās atļauja (Direktīvas 2003/109 8. panta 2. punkts).
- 8 TE neapšaubāmi ir izpildījusi šos nosacījumus.
- 9 Tā kā pašlaik vairāk nekā 6 gadus TE uzturas nevis Itālijā, bet gan Vācijā, rodas jautājums, vai laika gaitā TE faktiskā un tiesiskā situācija ir mainījusies viņai nelabvēlīgā virzienā un vai atbildētājam – nezinot Itālijā piemērojamos noteikumus

par pastāvīgās uzturēšanās atļaujas izbeigšanos – saistībā ar atjaunošanas pieteikumu ir tiesības galīgi atzīt beztermiņa uzturēšanās atļaujas izbeigšanos Itālijā saskaņā ar Direktīvas 2003/109 9. panta 4. punktu, tādējādi ņemot vērā, ka attiecīgais lēmuma datums ir nevis datums, kad notika pārcelšanās uz citu valsti, bet gan administratīvā vai tiesas lēmuma datums.

- 10 Senāts uzskata, ka jautājums par pastāvīgā iedzīvotāja statusa izbeigšanos pirmajā dalībvalstī ir stingri jānodala no jautājuma par tiesībām uz pastāvīgā iedzīvotāja, kurš pārcēlies uz citu dalībvalsti, statusa atjaunošanu. Ja dienā, kad trešās valsts valstspiederīgais pārcēlas uz citu valsti un pieprasa uzturēšanās atļauju otrajā dalībvalstī saskaņā ar Direktīvas 2003/109 14. un nākamajiem pantiem, viņam neapšaubāmi ir pastāvīgā iedzīvotāja statuss, jautājums par to, vai viņam ir tiesības atjaunot savu uzturēšanās atļauju, ir atkarīgs tikai no Direktīvas 2003/109 14. un nākamo pantu nosacījumu izpildes, nevis no tā, vai – joprojām – pastāv viņa statuss pirmajā dalībvalstī. Attiecīgais lēmuma datums jautājumā, vai viņam ir pastāvīgā iedzīvotāja statuss, ir datums, kad viņš pārcēlas uz citu dalībvalsti un (pirmoreiz) pieprasa savu uzturēšanās atļauju otrajā dalībvalstī, nevis – atjaunošanas pieteikuma gadījumā – pēdējā administratīvā vai tiesas lēmuma datums. Pretējā gadījumā tas nozīmētu, ka pastāvīgā iedzīvotāja, kurš pārcēlas uz citu valsti, uzturēšanās atļaujas atjaunošana būtu iespējama tikai sešu gadu laikā, ko nevar secināt no Direktīvas 2003/109. Gluži pretēji – Direktīvas 2003/109 19. panta 2. punktā ir noteikts, ka, ja 14., 15. un 16. pantā paredzētie nosacījumi ir izpildīti, ievērojot 17. un 18. pantā paredzētos noteikumus par sabiedrisko kārtību, sabiedrības drošību un sabiedrības veselību, otrā dalībvalsts pastāvīgajam iedzīvotājam izsniedz atjaunojamu uzturēšanās atļauju. Pēc derīguma termiņa beigām uzturēšanās atļauju automātiski atjauno, vajadzības gadījumā iesniedzot pieteikumu. Otrā dalībvalsts par savu lēmumu paziņo pirmajai dalībvalstij. Direktīvas 2003/109 17. un 18. panta nosacījumi šajā lietā neliedz atjaunot uzturēšanās atļauju.
- 11 TE neatbilst Direktīvas 2003/109 9. panta 1. punktā noteiktajiem izslēgšanas iemesliem. Tā kā Direktīvas 2003/109 9. panta 6. punktā ir paredzēta uzturēšanās atļaujas atjaunošana pastāvīgajiem iedzīvotājiem, ir jāpieņem, ka pirmajā dalībvalstī ir iespējama arī vairākkārtēja pagaidu atjaunošana, līdz trešās valsts valstspiederīgais iegūst pastāvīgā iedzīvotāja statusu. To, ka tas būtu jāvērtē citādāk, ja notiek pārcelšanās uz citu dalībvalsti, nevar secināt no Direktīvas 2003/109, tāpat kā nevar uzskatīt, ka pagaidu atjaunošana ir iespējama tikai 6 gadu laikposmā saskaņā ar Direktīvas 2003/109 9. panta 4. punkta otro daļu. To nepieļauj arī direktīvas 22. apsvērums. Līdz ar to ir svarīgi, vai pastāvīgajam iedzīvotājam uz noteiktu laiku piešķirtu uzturēšanās atļauju ir iespējams atjaunot neatkarīgi no Direktīvas 2003/109 9. panta 4. punkta otrajā daļā noteiktā laikposma.
- 12 Ja atbilde uz pirmo un otro prejudiciālo jautājumu ir noliedzoša, Senāts, uzdodot trešo prejudiciālo jautājumu, uzskata, ka trešās valsts valstspiederīgā, kuram ir piešķirta pastāvīgajiem iedzīvotājiem paredzētā beztermiņa uzturēšanās atļauja, pienākums sadarboties būtu pārmērīgs, ja viņam būtu jāpierāda, ka nav beidzies

viņam piešķirtās beztermiņa uzturēšanās atļaujas termiņš. Šādi sadarbības pienākumi neizriet arī no Direktīvas 2003/109.

- 13 Turklāt, ņemot vērā dalībvalstu savstarpējas uzticēšanās principu, šajā lietā rodas jautājums, vai valsts iestādes un tiesas ir tiesīgas pārbaudīt pirmās dalībvalsts piešķirtās beztermiņa uzturēšanās atļaujas derīgumu. Tas tādēļ, ka Savienības tiesības ir balstītas uz pamatpremisu, saskaņā ar kuru, kā precizēts LES 2. pantā, katrai dalībvalstij ar visām pārējām dalībvalstīm ir kopīgas daudzas Savienības pamatvērtības un tās to savstarpēji atzīst. Šī premisa nozīmē un pamato dalībvalstu savstarpējo uzticēšanos šo vērtību atzīšanā un tādējādi Savienības tiesību, ar kurām tās tiek īstenotas, ievērošanā (skat. Tiesas spriedumu, 2019. gada 19. marts, *Ibrahim* u.c., C-297/17, 83. punkts). Dalībvalstu savstarpējas uzticēšanās principam, ņemot vērā, ka tas ļauj izveidot un uzturēt telpu bez iekšējām robežām, Savienības tiesībās ir fundamentāla nozīme. Konkrētāk, it īpaši attiecībā uz brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, savstarpējas uzticēšanās princips katrai no šīm valstīm nosaka pienākumu uzskatīt, izņemot ārkārtas apstākļus, ka visas pārējās dalībvalstis ievēro Savienības tiesības, it īpaši šajās tiesībās atzītās pamattiesības (skat. Tiesas spriedumu, 2019. gada 19. marts, *Ibrahim* u.c., C-297/17, 84. punkts; Tiesas spriedumu, 2019. gada 19. marts, C-163/17, 80. punkts).
- 14 Uzdotot ceturto prejudiciālo jautājumu, Senāts vēlas noskaidrot, vai pastāvīgajam iedzīvotājam, kurš pārceļas uz citu valsti, var pārmest, ka viņam nav pierādījumu par piemērotu mājokli, ja – kā šajā lietā – otrā dalībvalsts nav transponējusi Direktīvas 2003/109 15. panta 4. punkta otro daļu un uzņemšana sociālajā mājoklī bija nepieciešama tikai tāpēc, ka, kamēr viņam nav uzturēšanās atļaujas saskaņā ar valsts tiesībām (*AufenthG* 38.a pants), viņam nav tiesību pieteikties uz sociālo mājokli un bērnu pabalstu. Turklāt tiesības uz sociālā mājokļa piešķiršanu neietekmējot prasība nodrošināt iztikas līdzekļus saskaņā ar valsts tiesībām. Saskaņā ar *AufenthG* 2. panta 4. punktu atļaujas piešķiršanas vispārīgajos nosacījumos paredzētā piemērota mājokļa prasība neietver vairāk, nekā ir pietiekami, lai mājokļa meklētāju varētu izmitināt valsts subsidētā sociālajā mājoklī.